

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas nuomonė dėl Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Bendras mokslinių tyrimų programavimas. Bendradarbiavimas siekiant veiksmingiau spręsti bendrus uždavinius“

COM(2008) 468 galutinis

(2009/C 228/09)

Europos Komisija, vadovaudamasi Europos bendrijos steigimo sutarties 262 straipsniu, 2008 m. liepos 15 d. nusprendė pasikonsultuoti su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu dėl

„Komisijos komunikato Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui bei Regionų komitetui „Bendras mokslinių tyrimų programavimas. Bendradarbiavimas siekiant veiksmingiau spręsti bendrus uždavinius““

Bendrosios rinkos, gamybos ir vartojimo skyrius, kuris buvo atsakingas už Komiteto darbo šiuo klausimu organizavimą, 2009 m. kovo 11 d. priėmė savo nuomonę. Pranešėjas Josef ZBOŘIL.

452-oje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2009 m. kovo 24–25 d. (kovo 25 d. posėdyje) Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 104 nariams balsavus už, ir 3 susilaikius.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 EESRK palankiai vertina šį komunikatą ir atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlyta koncepcija dėl strateginio tarpvalstybinio mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklos valdymo yra itin svarbi ir skubi, ypač norint sudaryti sąlygas sparčiau siekti pažangos svarbiausiose mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityse. Europos strateginiame plane rengiama gerąja patirtimi pagrįsta funkcinė sistema.

1.2 Tam reikia, kad valstybės narės dar aktyviau bendradarbiautų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje. Aktyvesnis bendradarbiavimas padės spręsti Europos ar pasaulinio masto visuomenines problemas tose srityse, kuriose viešieji moksliniai tyrimai yra itin reikšmingi. Šiuo požiūriu EESRK palankiai vertina ir remia Konkurencingumo tarybos 2008 m. gruodžio 2 d. išvada (¹) šiuo klausimu ir pritaria šių išvadų teiginiams.

1.3 EESRK įsitikinęs, kad būtina nustatyti pagrindinius strateginius metmenis, atitinkančius politinius ES prioritetus. Norint įgyvendinti pasiūlytą požiūrį, pirmiausia reikės tvirtos politinės valios.

1.4 EESRK nurodo, kad nereikėtų pernelyg sureikšminti požiūrio „iš viršaus į apačią“. Jis mano, kad pirmiausia būtina laikytis principo „iš apačios į viršų“, kad būtų galima atsižvelgti į strateginius atitinkamų dalyvių interesus ir į geriausių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros gebėjimų dalijimosi galimybes.

1.5 Komitetas atkreipia dėmesį ir į tai, kad koordinuoti šią veiklą bus nelengva, ypač dėl konkrečių tam tikrų šalių interesų ir politinės valios stokos dalijantis ne tik žiniomis, bet ir mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros gebėjimais.

1.6 EESRK visiškai pritaria, kad esamomis konkurencijos su pagrindiniais ekonominiais varžovais sąlygomis būtina kuo skubiau didinti finansinius ir žmogiškuosius išteklius. Tačiau jokių būdu negalima trukdyti moksliniam bendradarbiavimui, į kurį įtrauktos kaip tik šios šalys ir jų mokslinių tyrimų institucijos (²).

1.7 Komitetas taip pat konstatuoja, kad įgyvendinti bendrą tarpvalstybinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programavimą bus itin sunku, nes reikės naujo atviresnio ir bendradarbiavimui palankesnio požiūrio (³), ir kad taip pakeisti suvokimą yra nelengva.

1.8 Komitetas pripažįsta ir vertina didžiulę jau vykstančio bendradarbiavimo per sieną ir bendrų projektų įvairovę ir puikius tokio bendradarbiavimo bei projektų rezultatus ir rekomenduoja semtis patirties iš tokių programų ir ją panaudoti naujojoje strateginio programavimo koncepcijoje. Derėtų taip pat pasimokyti iš bendro mokslinių tyrimų programavimo procese patirtų nesėkmių.

(¹) 2008 m. gruodžio 3 d. Europos Sąjungos Taryba (16.12) 16775/08, RECH 411; COMPET 551; PRIEDAS.

(²) Žr. nuomonę INT/461, CESE 1021/2009, 2009 6 11 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

(³) Žr. nuomonę INT/448, CESE 330/2009, 2009 2 26 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

1.9 Siekiant veiksmingiau ir sparčiau taikyti įgytas mokslines žinias, reikės, kad visame procese pakankamai aktyviai dalyvautų privačiojo sektoriaus atstovai. Komitetas atkreipia dėmesį ir į tai, kad dėl privačiojo sektoriaus dalyvavimo atsiranda sunkumų, ypač susijusių su rezultatų taikymu, intelektine nuosavybe ir pan. ⁽¹⁾.

1.10 EESRK mano, kad šiai esminei Bendrijos veiklai būtina sukurti kokybiškas struktūras, skatinančias įvairių valstybių narių dalyvavimą, o svarbiausia – sutelkiančias jų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pajėgumus, kad būtų galima remti ir skatinti reikiamą požiūrį „iš apačios į viršų“, visų pirma sutelkti reikiamus finansavimo šaltinius. Būtina numatyti pakankamą lėšų mobilumą ir paramos sistemą, kad būtų galima pašalinti galimas kliūtis.

1.11 Kuriant šias struktūras reikėtų ne tik atsižvelgti į sinerginį poveikį galinčius turėti veiksmus, bet ir išsamiai išnagrinėti Europos bendro programavimo koncepcijai gresiančius pavojus.

1.12 Kaip yra teigęs anksčiau, Komitetas dar kartą pabrėžia, kad skubiai reikia diegti Europos mokslinių tyrimų infrastruktūrą ⁽²⁾, kuri įtvirtintų pagrindinius bendro programavimo tikslus ir padėtų didinti Europos papildomą naudą. Todėl EESRK ragina valstybes nares kuo greičiau novatoriškai pratęsti šią Komisijos iniciatyvą.

1.13 Komitetas palankiai vertina Bendro programavimo aukšto lygio grupės įkūrimą, kad būtų galima nustatyti bendro programavimo temas, kurios bus pasirinktos surengus plačias viešąsias konsultacijas su įvairiomis regionų, nacionalinėmis ir Europos mokslo bendruomenėmis bei tam tikrais atvejais su privačiuoju sektoriumi. Tada Taryba, vadovaudamasi Komisijos pateiktu pasiūlymu, parengtu remiantis šios veiklos rezultatais, galėtų patvirtinti bendro programavimo iniciatyvas ne vėliau kaip 2010 m.

2. Įžanga ir Komisijos dokumento turinys

2.1 Europa turėtų daugiau ir veiksmingiau investuoti į mokslinius tyrimus, kad galėtų įgyvendinti savo skelbiamą projektą – siekti subalansuotos ir tvarios plėtros. Lisabonos strategijoje nurodoma, kad skubiausias tikslas – perėjimas prie mokslu,

technologijomis ir inovacijomis pagrįstos žinių visuomenės, raginant daugiau ir geriau investuoti į mokslinius tyrimus.

2.2 Bendras programavimas – nauja iniciatyva, žyminti Europos bendradarbiavimo mokslinių tyrimų srityje permainą. Bendras programavimas suteikia galimybę savanoriškai pagyvinti valstybių narių partnerystę, paremtą aiškiais principais ir skaidriu aukščiausio lygio valdymu. Siekiama padidinti nacionalinio viešojo mokslinių tyrimų finansavimo veiksmingumą ir įtaką strateginėse srityse. Bendras programavimas visų pirma nukreiptas į viešąsias mokslinių tyrimų programas, kitaip tariant, tai reiškia viešųjų institucijų bendradarbiavimą. Todėl pramonė ir kitos suinteresuotosios šalys turėtų dalyvauti konsultacijų procese ir įgyvendinant tam tikras bendro programavimo iniciatyvas.

2.3 Šis komunikatas atitinka suinteresuotųjų šalių reikavimus laikytis savanoriško požiūrio „iš apačios į viršų“, suderinto su strateginiu gairių nustatymu Europos lygiu, ir atsisakyti taikyti pagal vieną modelį parengtą metodą.

2.4 Šis komunikatas yra viena iš penkių politinių iniciatyvų, Komisijos parengtų pagal 2008 m. žaliąją knygą „Europos mokslinių tyrimų erdvė. Naujos perspektyvos“ ⁽³⁾. Jis ypač susijęs su „mokslinių tyrimų programų ir prioritetų optimizavimo“ dimensija ir yra žingsnis pirmyn kuriant „penktąją laisvę“, nes šalinamos kliūtys laisvam žinių judėjimui.

2.5 Palyginti su pagrindiniais partneriais, Europa vis dar nepakankamai investuoja į mokslinius tyrimus, o moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai skiriamos viešojo ir privačiojo sektorių lėšos iš esmės nesikeitė visą pastarąjį dešimtmetį. Europa turėtų ne tik sparčiai ir smarkiai didinti šias lėšas, bet ir rasti naujų ir novatoriškų būdų veiksmingiau naudoti nepakankamai gausius išteklius, skiriamus mokslinių tyrimų ir technologijų plėtrai. Europa taip pat turėtų stiprinti savo gebėjimą taikyti mokslinių tyrimų rezultatus visuomenės ir ekonomikos labui.

⁽¹⁾ Be šio komunikato, šiais metais Komisija priėmė:

— 2008 m. balandžio 10 d. rekomendaciją dėl intelektinės nuosavybės valdymo žinių perdavimo veikloje ir universitetams bei kitoms viešosioms mokslinių tyrimų įstaigoms skirtą gerosios praktikos vadovą (COM(2008) 1329) ir

— 2008 m. gegužės 23 d. komunikatą „Geresnės karjeros ir judumo galimybės. Mokslo darbuotojams skirta Europos partnerystė“, COM(2008) 317.

Be to, Komisija šiuo metu rengia Tarybos reglamentą dėl Bendrijos teisinio Europos mokslinių tyrimų infrastruktūros (ERI) pagrindo ir komunikatą „Strateginis Europos tarptautinio mokslinio ir technologinio bendradarbiavimo planas“.

⁽¹⁾ Žr. nuomonę INT/448, CESE 330/2009, 2009 2 26 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽²⁾ Nuomonė INT/450 - CESE 40/2009-2008/0148 (CNS), 2009 1 15 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

2.6 Pastaraisiais metais valstybės narės ir Bendrija ėmėsi daug iniciatyvų, kad padidintų viešųjų mokslinių tyrimų veiksmingumą. Suinteresuotosios šalys nustatė, kad ES mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros silpnoji pusė – nereikšmingas bendradarbiavimas ir nacionalinių viešųjų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programų koordinavimas. Tačiau nors pastaraisiais metais stengiamasi spręsti šią problemą, Europos moksliniai tyrimai išlieka nekoordinuoti.

2.7 Šiandien 85 proc. viešųjų mokslinių tyrimų ir plėtros veiksmų yra programuojama, finansuojama, stebima ir vertinama nacionaliniu lygmeniu nesiekiant glaudaus šalių bendradarbiavimo ar veiklos koordinavimo. Mažiau negu 6 proc. visų investicijų į mokslinius tyrimus ir technologijų plėtrą ir tik 15 proc. iš viešųjų Europos fondų finansuojamų civilinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiksmų (iš kurių 10 proc. įgyvendinama tarpvyriausybinių organizacijų ir pagal tarpvyriausybines programas, o 5 proc. – pagal bendrąją programą) finansuojama valstybėms bendradarbiaujant tarpusavyje.

2.8 Tai nereiškia, kad visas mokslinių tyrimų programas reikėtų įgyvendinti bendradarbiaujant ir reikėtų nutraukti vien nacionalines programas. Problema greičiau yra ta, kad iki šiol srityse, kurios yra strategiškai svarbios visai Europai arba didelei jos daliai, dėl viešųjų mokslinių tyrimų programų fragmentiškumo rezultatai nėra pakankamai optimalūs, brangiai kainuoja Europai ir trukdo realizuoti visuomeninius tikslus.

2.9 Kai kurie didžiausi Europos mokslo laimėjimai buvo pasiekti sutelkus valstybių lėšas, skirtas moksliniams tyrimams ir plėtrai, ir didžiąja dalimi todėl, kad buvo įsteigtos bendros mokslinių tyrimų struktūros⁽¹⁾. Tačiau šių bendrų iniciatyvų poveikis galėjo būti didesnis, jei šiai problematikai skirtas dėmesys būtų buvęs tikslingesnis strateginiu požiūriu ir papildytas pakankamais politiniais įsipareigojimais, skaidrumu ir lankstumu. Nėra prasmės plėtoti šias iniciatyvas ir didinti Septintosios bendrosios mokslinių tyrimų, technologinės plėtros ir demonstracinės veiklos programos apimtį, jei nebus bendro veiksmingo valstybių narių strateginio programavimo.

2.10 Bendras programavimas susijęs su Europos mokslinių tyrimų erdvės struktūros keitimu. Tai išsamus, ilgas strateginis procesas, kuriuo siekiama didinti Europos gebėjimą spręsti svarbiausius ekonominius ir visuomeninius uždavinius, pavyzdžiui, tarpusavyje susijusias klimato ir energijos problemas. Bendro programavimo siekiama palankaus poveikio struktūroms kurti, kad būtų padidintas viešojo mokslinių tyrimų finansavimo veiksmingumas ir poveikis. Bendram programavimui reikia, kad valstybės narės būtų pasirengusios kurti ir įgyvendinti

bendras mokslinių tyrimų darbotvarkes, kuriose būtų numatyta daugiametė bendrai pasirinkta veikla ir finansavimo mechanizmai.

2.11 Bendram programavimui reikalinga nauja valstybių narių mąstysena. Svarbiausia, reikalingi konkretūs valstybių narių įsipareigojimai ir veiksmai. Taip pat būtina permąstyti ir reorganizuoti nacionalinių mokslinių tyrimų programų rengimo ir įgyvendinimo būdus, iš naujo nukreipiant programas į bendrus tikslus. Todėl bendras programavimas turi būti savanoriškas procesas, pagrįstas kintama geografija ir atvira prieiga.

2.12 Bendram programavimui Bendrijos finansavimas nenumatytas *a priori*, nors, žinoma, būtų galima pasitelkti 7-ąją bendrąją programą. Pirmiausia reikėtų skatinti valstybes narses rengti bendras strategijas ir sujungti nacionalinius išteklius. Kartu neatmetama papildomo Bendrijos finansavimo galimybė, priklausanti nuo pridėtinės vertės, Europos aspekto ir galimo susijusių iniciatyvų struktūruojamojo poveikio.

2.13 Komisija siūlo praktišką bendro programavimo metodologiją tam tikrose sutartose srityse. Bendro strateginio programavimo metodologija paremta Europos technologijų platformų patirtimi, pritaikant ją viešųjų mokslinių tyrimų programoms. Ją sudaro vienas po kito einantys etapai, atitinkantys mokslinių tyrimų programų gyvavimo ciklą, pradedant programos parengimu ir jos įgyvendinimu, baigiant jos stebėjimu ir įvertinimu.

2.14 Bendrą programavimą galėtų palengvinti kelios pagrindinės sąlygos:

- susitarus dėl kelių bendrų tarpusavio vertinimo principų ir procedūrų („mokslinės žaidimo taisyklės“),
- sukūrus bendrus metodus prognozavimo veiklai ir nacionalinių arba regioninių programų ar investicijų į konkrečias mokslinių tyrimų sritis bendram vertinimui („strateginėms žaidimo taisyklėms“ reikia lankstumo ir intuicijos, nes gali būti nenumatytų dalykų),
- nustatčius bendrus tarpvalstybinio mokslinių tyrimų finansavimo nacionaliniu arba regioniniu lygiu principus („finansinės žaidimo taisyklės“),
- turint veiksmingų priemonių intelektinės nuosavybės teisėms užtikrinti, palengvinti mokslinių tyrimų rezultatų skleidimą ir optimalų naudojimą.

⁽¹⁾ Žr. nuomonę INT/450, CESE 40/2009 – 2008/0148 (CNS) 2009 1 15 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

3. Bendrosios pastabos

3.1 EESRK palankiai vertina šį komunikatą ir atkreipia dėmesį į tai, kad pasiūlyta koncepcija dėl strateginio tarpvalstybinio mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklos valdymo yra itin svarbi ir skubi, ypač norint sudaryti sąlygas sparčiau siekti pažangos svarbiausiose mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityse. Šiuo požiūriu EESRK palankiai vertina ir remia Konkurencingumo tarybos 2008 m. gruodžio 2 d. išvada šiuo klausimu ir pritaria jų teiginiams.

3.2 Ši koncepcija vertintina teigiamai, nes joje raginama kiek galima veiksmingiau naudoti viešąsias lėšas, strategiškai koordinuojant pagrindines mokslinių tyrimų kryptis, ir gerinti mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros vidaus gebėjimus, plačiau bendradarbiaujant tarptautiniu lygmeniu vykdant mokslinių tyrimų projektus pagal bendrą programavimą ir sprendimus.

3.3 Komitetas džiaugiasi, kad atlikta poveikio analizė ir pagal ją pasirinktas vienas iš keturių galimų Europos strateginio plano variantų: atsižvelgiant į iki šiol sukauptą gerą patirtį, rengiama funkcinė sistema, pagal kurią valstybės narės bus įpareigosios nustatyti bendro programavimo temas.

3.4 Komitetas taip pat džiaugiasi, kad bandomajam projektui pasirinktas energetikos technologijų srities koordinavimas. Jis visiškai pritarė šiam nauju požiūriu pagrįstam projektui savo nuomonėje dėl SET plano ⁽¹⁾.

3.5 EESRK įsitikinęs, kad būtina nustatyti pagrindinius strateginius metmenis, atitinkančius politinius ES prioritetus.

3.6 EESRK nurodo, kad nereikėtų pernelyg sureikšminti požiūrio „iš viršaus į apačią“. Priešingai, jis mano, kad atsižvelgiant į dabartines esamų tarptautinių mokslinių tinklų, jungiančių daugybę mokslinių tyrimų grupių, ir kuriuos iš dalies remia tarptautinės tarnybos (pvz., Tarptautinė energetikos agentūra), ypatybes kaip tik pirmiausia būtina laikytis principo „iš apačios į viršų“, kad į atitinkamus projektus būtų galima įtraukti įvairius dalyvius ir taip atsižvelgti į strateginius jų interesus ir į geriausių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros gebėjimų dalijimosi galimybes. Tarptautinės mokslinės konferencijos galėtų būti tinkami forumai, kuriems būtų pavesta parengti deramus pasiūlymus.

3.7 Komitetas pabrėžia, kad koordinuoti šią veiklą bus nelengva, ypač dėl konkrečių tam tikrų šalių interesų ir politinės valios stokos dalijantis ne tik žiniomis, bet ir mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros gebėjimais. Būtinai reikės atvirumo ir

skaidrumo, kad šią koncepciją būtų galima sėkmingai įgyvendinti praktiškai.

3.8 Komitetas pripažįsta ir vertina didžiulę jau vykstančio bendradarbiavimo per sieną ir bendrų projektų įvairovę ir puikius tokio bendradarbiavimo bei projektų rezultatus ir rekomenduoja semtis patirties iš tokių programų ir ją panaudoti naujojoje strateginio programavimo koncepcijoje. Derėtų taip pat pasimokyti iš bendro mokslinių tyrimų programavimo procese patirtų nesėkmių.

3.9 EESRK visiškai pritaria minčiai kuo skubiau įgyvendinti koncepciją stiprinant finansinius ir žmogiškuosius išteklius, kad Bendrija galėtų gerinti savo padėtį, o kartu ir ekonominę konkurencingumą pagrindinių savo varžovų – JAV ir Azijos šalių – atžvilgiu. Tačiau jokių būdu negalima trukdyti moksliniam bendradarbiavimui, į kurį įtrauktos kaip tik šios šalys ir jų mokslinių tyrimų institucijos ⁽²⁾.

3.10 Komitetas taip pat konstatuoja, kad įgyvendinti bendrą tarpvalstybinių mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programavimą bus itin sunku, nes reikės naujo atviresnio ir bendradarbiavimui palankesnio požiūrio ⁽³⁾, ir kad taip pakeisti suvokimą yra nelengva.

3.11 Norint sudaryti sąlygas veiksmingiau ir sparčiau taikyti įgytas mokslines žinias, t. y. pasiekti galutinį bendro strateginio programavimo ir savo mokslinių tyrimų pastangų tikslą, būtinai reikės, kad visame procese pakankamai aktyviai dalyvautų privačiojo sektoriaus atstovai. Komitetas atkreipia dėmesį į tai, kad bendro programavimo koncepcija sudaro sąlygas tokiame dalyvavimui. Komitetas atkreipia dėmesį ir į tai, kad dėl privačiojo sektoriaus dalyvavimo atsiranda sunkumų, ypač susijusių su rezultatų taikymu, intelektine nuosavybe ir pan. ⁽⁴⁾.

3.12 Naujovių diegimo procesas, t. y. konkretus įgytų mokslinių žinių taikymas, priklausys nuo labai įvairių vietos veiksnių, pvz., esamos infrastruktūros, prieigos prie kapitalo, mokesčių naštos ir mokesčių lengvatų, susijusių su tam tikrų rūšių investicijomis ar pramonės atstovų patirties panašių investicijų rūšių klausimu. Taip pat būtų galima tiesiogiai skatinti investuoti, pvz., atleidžiant nuo mokesčių. Dėl šių veiksnių projektuose gali atsirasti prieštaravimų.

⁽¹⁾ 2008 m. liepos 9 d. nuomonė dėl Europos strateginio energetikos technologijų plano (OL C 27, 2009 2 3, p. 53).

⁽²⁾ Žr. nuomonę INT/461, CESE 1021/2009, 2009 6 11 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽³⁾ Žr. nuomonę INT/448, CESE 330/2009, 2009 2 26 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

⁽⁴⁾ Žr. nuomonę INT/448, CESE 330/2009 2009 2 26 (Dar nepaskelbta Oficialiajame leidinyje).

4. Konkrečios pastabos

4.1 Akivaizdu, kad pagal tokią mokslo ir technikos plėtra pagrįstą bendrą programavimo ir sprendimų ieškojimo strategiją pirmenybė turėtų būti teikiama dabartiniams skubiausiems visuomeniniams uždaviniams (klimato kaita, efektyvi energijos gamyba ir vartojimas, įskaitant energijos gamybą iš atsinaujinančių šaltinių, saugumas, visuomenės sveikata ir senėjimas), kad būtų įmanoma pakankamai sparčiai ir veiksmingai rasti ir įgyvendinti sprendimus.

4.2 Tai susiję su svarbiausia strategine fundamentinių tyrimų sritimi (kuri pirmiausia finansuojama viešosiomis lėšomis), bendro strateginio programavimo procesais ir mokslinių tyrimų sprendimais. Todėl itin svarbu gerai valdyti pradinį kiekvieno projekto etapą, pvz., nustatyti pageidaujamus dalyvius ir parengti pakankamai motyvuojančią projekto viziją, kad būtų galima pritraukti kvalifikuotų dalyvių.

4.2.1 Tačiau bet kuriuo atveju reikėtų vengti palikti nuošalyje grynuosius fundamentinius tyrimus. Kaip tik reikėtų stiprinti bendradarbiavimą šioje srityje, nes joje neįmanoma iš anksto tikėtis konkretaus pritaikymo. Iš patirties žinoma, kad būtent fundamentiniai tyrimai davė didžiausių rezultatų, pvz., buvo sukurti lazeriai, kvantinė mechanika ar elektromagnetikos teorija.

4.3 Nors siūlomą bendrą strateginį programavimą vykdys, finansuos ir toliau už jį liks atsakingos dalyvaujančios valstybės narės, vis dėlto reikėtų, kad šiuo pradiniu etapu rengiant bendrą viziją Bendrijos institucijos padėtų pradėti veiklą ir ypač ją koordinuotų. Komisija ir kitos institucijos gali būti tarpininkai, pasirenę pasiūlyti pagalbą, jei jos prireiktų valstybėms narėms, dalyvaujančioms bendro programavimo iniciatyvose. Vėliau Europos Sąjungos Taryba turėtų užtikrinti veiksmingą veiklos stebėseną. Taikant tokį atvirą požiūrį, valstybės narės bus informuojamos apie planuojamas arba įgyvendinamas iniciatyvas.

4.4 Be to, svarbu, kad vykdant bendrą programavimą būtų laikomasi realistiško ir lankstaus požiūrio ir dirbama laipsniškai, siekiant kiek įmanoma padidinti jo galimą struktūruojamąjį poveikį ir naudą visuomenei.

4.5 EESRK mano, kad šiai esminei Bendrijos veiklai būtina nustatyti ir sukurti kokybiškas darbo sąlygas, skatinančias įvairių valstybių narių dalyvavimą, o svarbiausia – sutelkiančias jų mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros pajėgumus, kad būtų galima remti ir skatinti reikiamą požiūrį „iš apačios į viršų“, visų pirma sutelkti reikiamus finansavimo šaltinius. Todėl Komisija, atsižvelgdama į esamas bendras mokslinių tyrimų programas,

turėtų nedelsdama pradėti bendradarbiauti su suinteresuotomis šalimis. Nepaprastai svarbu numatyti pakankamą lėšų judumą ir paramos sistemą.

4.6 Rengiant šias darbo sąlygas reikėtų ne tik atsižvelgti į sinerginį poveikį galinčius turėti veiksniai, bet ir išsamiai išnagrinėti Europos bendro mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programavimo ir konkretaus jų rezultatų įgyvendinimo koncepcijai gresiančius pavojus. Nepakankamai įvertinus šiuos pavojus, daug žadantys sumanymai tikriausiai būtų pasmerkti žlugti įgyvendinimo etape. Iš komunikato ir su juo susijusių dokumentų matyti, kad Komisija deramai atsižvelgė į šiuos veiksniai.

4.7 Bandomąjį projektą, t. y. SET planą būtina atidžiai stebėti ir išanalizuoti atliekamų veiksmus, kad pasitelkus šią patirtį būtų galima vietoje pagerinti Europos bendrą strateginį tarpvalstybinio bendradarbiavimo mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros srityje programavimo planą. Tai bus praktinis Europos mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros atstovų mokymasis.

4.8 Reikėtų įdiegti naujas tarpvalstybines mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros veiklos organizavimo struktūras tose srityse, kuriose jos būtų akivaizdžiai naudingos viso žemyno mastu ir tikrai sukurtų pridėtinę vertę. Todėl EESRK mano, kad būtina pasinaudoti visais tų organizacinių struktūrų, kurios jau pasiteisino (pasiekė gerų mokslinių ar tarptautinio bendradarbiavimo rezultatų) arba kurios pajėgios veiksmingai vystyti toliau gebėjimais.

4.9 Komitetas pritaria bendro strateginio mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros programavimo ir įgyvendinimo proceso skirstymui į tris etapus:

4.9.1 pirmiausia visai sutartai sričiai reikėtų parengti **bendrą viziją** ir nustatyti vieną ar daugiau ilgalaikių politiniu lygmeniu patvirtintų tikslų. Ši vizija turėtų būti pagrįsta patikimais elementais, konsultacijomis su suinteresuotomis šalimis, pvz., su mokslinė bendruomene ir pramonės atstovais, ir bendru programų ir esamų priemonių vertinimu;

4.9.2 remiantis šia vizija reikėtų parengti **strateginę mokslinių tyrimų darbotvarkę**, į kurią būtų įtraukti konkretūs, išmatuojami, priimtini, realistiški ir įgyvendinimo grafikas (SMART) tikslai. Ši strateginė mokslinių tyrimų darbotvarkė turėtų užtikrinti, kad projekto tikslams bus numatyti būtini žmogiškieji, finansiniai ir organizaciniai ištekliai, kad būtų galima sudaryti sąlygas kuo geriau pasirengti projektui, pasitelkiant reikiamas konkrečios mokslinių tyrimų srities žinias;

4.9.3 siekiant **įgyvendinti strateginę mokslinių tyrimų darbotvarę**, reikėtų taikyti ir stiprinti visas viešųjų mokslinių tyrimų priemonės (nacionalines ir regionines mokslinių tyrimų programas, mokslinių tyrimų institucijas, tarpvyriausybinių bendradarbiavimo programas, mokslinių tyrimų infrastruktūrą, judumo programas ir pan.). Įgyvendinant darbotvarę, prireikus būtų galima naudotis ES finansavimu ir bendrosios programos priemonėmis. Reikės užtikrinti reguliarią pažangos stebėseną ir atlikti vertinimus, o apie rezultatus pranešti politiniu lygmeniu.

4.10 Kadangi bendro programavimo projektai, kaip ir Europos mokslinių tyrimų infrastruktūra, bus finansuojami valstybių narių, būtina užtikrinti šio finansavimo koordinavimą. Komitetas pabrėžia, kad būtina tinkama sinergija tarp Europos

mokslinių tyrimų infrastruktūros, bendro programavimo ir 7-osios bendrosios programos. Kartu Komitetas pažymi, kad kai kurios valstybės narės nepakankamai rimtai vertina šias iniciatyvas.

4.11 Komitetas teigiamai vertina pasiūlymą sudaryti aukšto lygio bendro programavimo grupę, kuri rengtų plačias viešas konsultacijas su įvairiomis regionų, nacionalinio ir Europos lygmens mokslo bendruomenėmis ir, kai tinkama, privačiu sektoriumi, ir po jų pasiūlytų, kokias bendro programavimo temas pasirinkti. Ši veikla leistų Tarybai, gavus numatomą Komisijos pasiūlymą, patvirtinti bendras programavimo iniciatyvas ne vėliau kaip 2010 m.

Bruselis, 2009 m. kovo 25 d.

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas
Mario SEPI
